

УДК 378.147:001.895
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.13>

І. І. Шостак

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Одеського національного економічного університету

ОСВІТНІ ПРОЄКТИ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Статтю присвячено питанням дослідження впровадження таких інноваційних технологій як освітні проекти у навчальну діяльність закладів вищої освіти. Відзначено, що модернізація вищої освіти України потребує організації навчання у закладах вищої освіти на засадах новітніх підходів і підходів у галузі педагогіки та методики навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань, розвиток навичок та формування вмінь студентами. Визначено поняття «освітній проект», який є системою діяльності суб'єктів освіти зі створення унікальних освітніх продуктів, послуг і результатів. Схарактеризовано технологію проекту, як сукупність активних інноваційних навчально-пізнавальних прийомів, що надають змогу вирішувати завдання або проблему в результаті самостійних дій студентів з обов'язковою їх презентацією. Автором наголошувалося, що освітні проекти розглядаються як сучасні та важливі механізми інноваційного розвитку системи освіти, які реалізують диференційований, індивідуально-творчий та активно-дієвий підходи у навчанні. Проаналізовано, що впровадження освітніх проектів у закладах вищої освіти зумовлено інтеграцією освіти до міжнародних стандартів, а також сучасним економічним розвитком суспільства. Розглянуто процес управління проектом, що є діяльністю, спрямованою на ефективну реалізацію проекту, а також як процес управління людськими, фінансовими та матеріальними ресурсами за допомогою сучасних методів управління з метою успішного досягнення поставленої мети. На основі проведеного аналізу доведено, що освітній проект може розглядатися як сучасна інноваційна форма організації навчального середовища, яка містить комплексний характер діяльності студентів, пов'язаний із вирішенням нагальних і значущих для них тем та питань. Акцентовано увагу на перевагах впровадження освітніх проектів у навчальній діяльності, які у подальшому допоможуть студентам сформуватися як особистість, яка здатна брати на себе відповідальність за виконання завдань, прийняття професійних рішень, а також спроможна вирішувати важливі фахові питання та завдання самостійно, або у команді. Рекомендовано впровадження освітніх проектів як форми організації навчально-пізнавального середовища, яка забезпечить відповідність сучасним вимогам та потребам модернізації навчальної діяльності закладів вищої освіти.

Ключові слова: методика навчання, інноваційні підходи, педагогічні методи, проектна діяльність, освітні проекти, проектний менеджмент.

Постановка проблеми. Наразі у зв'язку з економічними, політичними та соціальними трансформаціями, через які проходить Україна, постає нагальна проблема пошуку сучасних педагогічних методів інноваційного навчання, спрямованих на ефективне набуття знань, розвиток навичок та формування вмінь студентами, розвиток їх розумової діяльності, виявлення вмінь та навичок критичного осмислення та вирішення проблеми, а також компетентностей, які стануть у нагоді в їх подальшому професійному кар'єрному зростанні, розвитку їх особистості та професійній реалізації.

Сучасні реалії вимагають інноваційних підходів, нестандартних ідей та рішень у всіх сферах життя. Модернізація вищої освіти України зумовлює організацію навчання у закладах вищої освіти на засадах новітніх підходів і підходів у галузі педагогіки та методики навчання, які б враховували можливості й потреби студентів та давали змогу організувати взаємодію між усіма учас-

ника освітнього процесу. Існує велика кількість методів та підходів інноваційного навчання, а також педагогічних технологій, спрямованих на якісне засвоєння знань, розвиток навичок та формування вмінь студентами. У сучасних умовах трансформації світового освітнього простору тема інноваційних навчальних технологій та, особливо, впровадження технологій освітніх проектів посідає провідне місце в педагогічній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Технологія проектно-ї діяльності та її управління, а також метод освітніх проектів досліджувалися у роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, а саме: О. Алейнікова, О. Боднар, В. Бондар, Л. Ващенко, І. Мазур, В. Маслов, І. Підласий, З. Рябова, А. Цимбалару, Д. Джонс, О. Заїр-Бек, У. Кіпатрік, М. Ступницька, Н. Яковлева та інші вчені [1, с.100].

Поняття освітнього проекту має багато тлумачень в освітньому менеджменті. Спільною

характеристикою усіх визначень є те, що це поняття пов'язане з процесом створення певного продукту завдяки чітко розробленому плану, в якому детально та покроково прописані усі системні характеристики управління проектом.

Мета статті. Головною метою статті є характеристика освітніх проектів, які є інноваційними підходами до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; аналіз поняття управління проектом, яке визначають як процес управління людськими, фінансовими та матеріальними ресурсами протягом всього циклу здійснення проекту; обґрунтування доцільності використання освітніх проектів як важливих механізмів сучасного інноваційного розвитку системи освіти в цілому, а також доказу, що використання освітніх проектів у навчальному середовищі забезпечить відповідність навчального закладу сучасним вимогам та потребам модернізації його навчальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сучасна методика пропонує впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. Технологія проекту якраз і є сукупністю активних інноваційних навчально-пізнавальних прийомів, які надають змогу вирішувати ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій студентів з обов'язковою презентацією.

Проектна діяльність належить до унікальних способів людської практики, пов'язаної із прогнозуванням майбутнього, створенням його образу, здійсненням та оцінкою наслідків реалізації планів. На практиці досить ефективними виявилися такі форми роботи: індивідуальна, парна, групова й робота в команді. Освітні проекти як вид командної роботи розглядаються як сучасні та важливі механізми інноваційного розвитку системи освіти в цілому. Освітній проект характеризується як система діяльності суб'єктів освіти зі створення унікальних освітніх продуктів, послуг і результатів. Освітні проекти увійшли у практику управління освітнім процесом як найбільш ефективний інструмент формування дослідницької компетентності студентів та розвитку ефективності навчально-пізнавальної діяльності [3, с. 1–4].

Метод освітніх проектів – це система навчання, завдяки якій студенти отримують знання і розвивають уміння в процесі планування і виконання конкретних завдань, що поступово ускладнюються; це комплекс пошукових, дослідницьких, графічних та інших видів робіт, виконаних з метою практичного або теоретичного розв'язання важливої проблеми. Для студентів проект – це можливість розкрити свій творчий потенціал, діяльність, котра дозволяє проявити свої знання, вміння, презентувати свій результат публічно. Під час освітнього проекту можуть вирішуватися цікаві завдання, нагальні питання та сучасні виклики.

Необхідно зазначити, що для викладача освітній проект являє собою можливість навчатись і розвивати свій інтелектуальний потенціал, специфічні вміння та навички проектування. Метод освітніх проектів сприяє розвитку активного самостійного мислення студентів і орієнтує їх на командну дослідницьку роботу [2, с. 167–175].

Проектне навчання важливе тим, що навчає студентів співпраці, виховує етичні цінності, формує їхні творчі здібності й активізує командну діяльність студентів виконувати різноманітні завдання та знаходити вирішення проблеми. Метод освітніх проектів реалізує диференційований, індивідуально-творчий та активно-дієвий підходи у навчанні.

Освітні проекти можуть мати дослідницький, пошуковий, творчий, прогностичний, аналітичний та ігровий характер. При впровадженні освітніх проектних методів необхідно враховувати орієнтацію на інтереси, побажання, а також на практичну цінність та професійну або соціальну свідомість учасників. Автором освітнього проекту як спеціального навчального завдання може бути як викладач, так і студент. Оскільки освітній проект планується та реалізується студентом самостійно або командою студентів, цей метод забезпечує сприятливі умови для активізації їхньої відповідальності, формування партнерських стосунків між учасниками освітнього проекту.

Проектну діяльність вважають найперспективнішою складовою освітнього процесу, яка передбачає забезпечення особистісно-професійного зростання, саморозвиток та самореалізацію педагогів, і водночас сприяє формуванню у студентів необхідних життєвих компетенцій, означених Радою Європи як основні в XXI столітті: полікультурні, мовленнєві, інформаційні, політичні та соціальні. Тому що саме під час реалізації проектів виробляються вміння і навички самостійно здобувати знання, систематизувати їх, орієнтуватися в глобалізованому інформаційному просторі, розуміти проблему і працювати в команді над її вирішенням [6, с. 39-43].

Наразі практика впровадження освітніх проектів у закладах вищої освіти широко використовується, що зумовлено інтеграцією освіти до міжнародних стандартів, а також сучасним економічним розвитком суспільства.

Застосування освітніх проектів у закладах вищої освіти розглядають як проектування майбутньої фахової діяльності студентів, яке дає можливість виконати певний алгоритм дій, спрямований на досягнення професійних цілей та завдань, які передбачені завданнями проекту.

Наразі при використанні освітніх проектів у закладах вищої освіти велике значення має управління освітньою проектною діяльністю, оскільки проекти увійшли у практику управління освітнім

процесом як найбільш ефективний інструмент формування дослідницької компетентності студентів та розвитку їх навчально-пізнавальної діяльності. Управління проектом також визначають як діяльність, спрямовану на реалізацію проекту з максимально можливою ефективністю при встановлених обмеженнях (часових, ресурсних тощо) кінцевих результатів проекту, а також як процес управління людськими, фінансовими та матеріальними ресурсами протягом всього циклу здійснення проекту за допомогою сучасних методів управління з метою успішного досягнення поставленої мети. Як і будь-яка діяльність, управління проектами, охоплює такі принципи управління проектами: системність; цілеспрямованість, комплексність; економічна безпека; пріоритетність [7, с. 14]. Систему управління може розробити керівник проекту. Управління проектами має алгоритмічний характер і здійснюється у певній послідовності.

Так, наприклад, управління проектом може передбачати наступну послідовність етапів: 1) передпроектний етап, що передбачає вивчення та аналіз існуючого стану об'єкту, що потребує змін; 2) власне сам проект, де визначаються основні ідеї, мета, терміни реалізації, критерії, механізми вивчення ефективності, а також матеріально-технічне та фінансове забезпечення; 3) етап планування, який передбачає розробку плану роботи поетапно: місячний, семестровий, річний план; 4) моніторинг якості проекту, що має на увазі вивчення поточних результатів проекту, математично-графічного оформлення, аналізу динаміки змін; 5) постпроектний етап, який націлений на поширення набутого інноваційного досвіду та прогнозування [5, с. 34].

Процес управління проектами належить до циклічно замкнутих процесів, в яких важливу роль відіграє зворотній зв'язок, який забезпечує безперервний розвиток. Аналогічно і процес діагностики компетентності фахівців, які беруть участь в проектній діяльності, є замкнутим [4, с. 38].

Таким чином, необхідно наголошувати на наступній специфіці реалізації проектів. На етапі планування повинна приділятися увага бюджету проекту, відбувається створення самого проекту, визначають термін початку проекту та його завершення. На другому етапі відбувається реалізація плану проекту керівниками команди, завдання яких полягає в контролі та виконанні проекту. На етапі аналізу робляться висновки, підбивають підсумки, та вивчають помилки, які виникли в процесі роботи над реалізацією проекту. Отже, успішне виконання проектних дій багато в чому залежить від професійної компетентності команди управління проектом, їх здатності управляти ними. Зазначається, що правильно поставлена мета буде досягнута за умови отримання проміжних результатів. Моніторинг та аналіз

поточних результатів дає змогу вчасно виявити проблеми та виправити їх. Загалом управлінські дії за проектом поділяють на дві категорії: ті, що спрямовані на створення продукту проекту, а також ті, що спрямовані на виконання самого проекту. Вся сукупність дій, спрямованих на створення проміжних результатів проекту, у підсумку призводить до повного досягнення цілей [8, с. 11].

Наразі існує достатньо багато визначених характеристик освітніх проектів, відповідно до яких будується відповідна система управління ними. Система управління освітніми проектами може бути схарактеризована, як певна структура, що містить пріоритетні напрями, ознаки та характеристики.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що управління освітніми проектами відкриває нові можливості для розвитку сучасної освіти. Актуальністю та важливістю використання освітніх проектів як форми організації навчально-пізнавального середовища в сучасному освітньому процесі є їх комплексний характер, тобто можливість охоплення широкого спектру різноманітних завдань та дій для студентів. На підставі такого аналізу освітній проект може розглядатися як сучасна інноваційна форма організації навчального середовища, яка містить комплексний характер діяльності студентів, пов'язаний із вирішенням нагальних і значущих для них тем та питань. Проект завжди спрямований на виконання конкретно об'ґрунтованої мети та визначеного кінцевого результату, плану конкретних дій, обмежених конкретним проміжком часу.

Висновки і пропозиції. Таким чином, вважаємо доцільним зазначити, що впровадження освітніх проектів у навчальну діяльність забезпечить ефективний розвиток навчально-пізнавальної діяльності студентів. Використання освітніх проектів у навчальній діяльності містить безліч переваг, які у подальшому допоможуть студентам сформуватися як особистість, яка здатна брати на себе відповідальність за виконання завдань, прийняття професійних рішень, а також спроможна вирішувати важливі фахові питання та завдання самостійно, або у команді. На наш погляд, важливим є залучення студентів до виокремлення завдань, розробці, участі та виконання проектів різних напрямів, які є інноваційними актуальними та сучасними освітніми технологіями, спрямованими на допомогу студентам бути готовими до стрімких економічних та суспільних змін та сучасних викликів сучасності.

Відтак, необхідно зазначити, що впровадження такої форми організації навчально-пізнавального середовища як освітні проекти забезпечить відповідність навчального закладу сучасним вимогам та потребам модернізації навчальної діяльності та підготовки високваліфікованих та конкурентноспроможних фахівців. Використання інноваційних

освітніх проєктів в навчальній діяльності закладу сприятиме його сучасному розвитку.

Список використаної літератури:

1. Алейнікова О. Управління проєктами: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / за ред. С. Чернова, В. Воронкової. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. С. 95–116.
2. Боднар О. Аналітика та експертиза в освіті: проблеми, тенденції, можливі рішення. Нові технології навчання: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. Київ, 2012. Вип. 74. С. 167–175.
3. Бодько Л. Метод проєктів як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання. Початкова школа. № 10. 2013. С. 1–4.
4. Бушуєв С.Д. Управління розвитком складних систем. К. : 2014. № 18. С. 38.
5. Ващенко Л. Управління освітніми проєктами. Метод проєктів: традиції, перспективи, життєві результати: практико зорієнт. зб. К. : департамент, 2003. С. 34.
6. Литвиненко Г. Управління проєктами: сутність та особливості застосування в освіті / Г. Литвиненко, Н. Клясен // Рідна школа, 2017. № 11/12. С. 39–43.
7. Мостенська Т. Управління проєктами. К. : Видавничий дім Кондор, 2018. 132 с.
8. Фесенко Т. Управління проєктами: теорія та практика виконання проєктних дій: навчальний посібник. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х. : ХНАМГ, 2012. 181 с.

Shostak I. Educational projects as a form of organization of academic-cognitive environment

The article is devoted to the research of the implementation of such innovative technologies as educational projects in the academic activities of institutions of higher education. It has been noted that the modernization of higher education in Ukraine requires the organization of education in institutions of higher education on the basis of new approaches and techniques in pedagogy and teaching methods aimed at quality learning, skills development by students. The concept of “educational project” which is considered as a system of activities of educational entities to create unique educational products, services and results has been defined. The technology of the project as a set of active innovative educational and cognitive techniques that allow to solve problems or tasks as a result of independent actions of students with their mandatory presentation has been characterized. The author has emphasized that educational projects are considered as modern and important mechanisms of innovative development of the educational system which implements differentiated, individual-creative and active approaches to learning. It has been analyzed that the implementation of educational projects in institutions of higher education is due to the integration of education into international standards, as well as modern economic development of the society. The process of project management which is going to be an activity aimed at the effective implementation of the project as well as the process of managing human, financial and material resources using modern management methods in order to successfully achieve the goal has been considered. Based on the analysis, it has been proved that the educational project can be defined as a modern innovative form of organization of the educational environment which contains the complex nature of students’ activities related to solving urgent and important topics and issues. The benefits of implementing educational projects in educational activities which will further help students to develop themselves as persons able to take responsibility for tasks, professional decisions as well as be able to solve important professional issues and tasks individually or in a team have been emphasized. It has been recommended to implement educational projects as a form of organization of academic and cognitive environment which will ensure compliance with modern requirements and needs of modernization of educational activities of higher educational institutions.

Key words: *teaching methods, innovative approaches, pedagogical methods, project activities, educational projects, project management.*